



# **ОСНОВНА ШКОЛА „ДРАГАН КОВАЧЕВИЋ”- БЕОГРАД**

## **Основе програма ГОДИНЕ УЗЛЕТА**

**за школску 2020/2021. годину**

**Васпитачи:  
Александра Ђорђевић  
Милица Калиновић**

## САДРЖАЈ

1. Уводне напомене
2. Општи подаци о школи
3. Основе програма предшколског васпитања и образовања - Године узлета
4. Полазишта Основа програма: теоријско-вредносни постулати
  4. 1.Сагледавање детета
  4. 2.Теоријске поставке о детету, програму и пракси.
  4. 3. Сагледавање интелектуалног развоја
  - 4.4. Сагледавање социјалног развоја
  - 4.5. Сагледавање емоционалног развоја
5. Мотивација као подстицај и подршка у испољавању дечјих потенцијала
6. Рана искуства као одлучујући утицај на развој будућих могућности у одраслом добу
7. Општи циљеви Основа програма
  - 7.1 Циљеви предшколског васпитања и образовања усмерени на дете: подршка добробити детета
8. Рад са децом са одређеним потешкоћама
9. Заједничка подручја делања кроз демократску праксу
10. Сарадња са породицом
11. Сарадња са друштвеном средином

## 1. Уводне напомене

Основна школа „Драган Ковачевић” организује васпитно-образовни рад у припремној предшколској групи. Припремни предшколски програм је почетни ступањ система деветогодишњег обавезног образовања и васпитања деце, а остварује се у оквиру школе.

Предшколски програм доприноси остваривању права детета да расте и развија се у квалитетној васпитно-образовној средини, која поштује његове особености, уважава његове потребе и подстиче његов психофизички развој. Доприноси и:

- Проширивању и сређивању социјалних и сазнајних искустава
- Оснаживању комуникативне компетенције
- Емоционалној и социјалној стабилности детета
- Подржавању мотивације за новим облицима учења и сазнавања

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и основног образовања, што обезбеђује континуитет у васпитању и образовању деце и олакшава им прелаз из једне средине у другу.

Припремни предшколски програм спроводи се по моделу А припремног предшколског програма који је допуњен и прилагођен програму васпитно-образовног рада са децом оштећеног вида, децом ограничених интелектуалних способности, децом са сметњама у телесном развоју, децом са тешкоћама у говору и језику, децом са поремећајем у понашању, хиперактивном децом, децом са аутизмом. Модел А гравитира отвореном систему васпитања и акционом развијању програма, зависно од интересовања деце.

## **2. Општи подаци о школи**

### **Лична карта школе**

Основна школа за заштиту вида „Драган Ковачевић“ од школске 1971./1972. године образовала је слабовиду децу по редовном плану и програму, али организационо и методолошко-дидактички под специфичним условима.

Због наведених услова пријем у нашу школу затражили су и родитељи деце са хроничним здравственим болестима, емоционалним проблемима и поремећајима, сензо-моторним дефицитима, специфичним проблемима у учењу или из социјално нестимулативних средина, као и родитељи деце која су због разноврсних развојних специфичности била неуспешна у укључивању у рад редовних масовних школа.

У наш рад укључили смо и децу са тешким облицима хроничних обољења и трајније нарушеним здравственим стањем и тако школске 2006. године проширили делатност школе. Ово смо учинили одговарајући на молбе родитеља, развојних саветолишта домова здравља, института за ментално здравље, клинике за неурологију и дечју психијатрију, завода за говорну патологију, центара за социјални рад, стручних служби у редовним школама, а подржао нас је Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију и Филозофски факултет – Одсек за психологију, Учитељски факултет и Факултет за спорт и физичку културу као и Факултет политичких наука – Одељење за социјални рад и социјалну политику – који су нас препознали као адекватну наставну базу и ресурс за истраживачку делатност.

Тиме смо одговорили на препознату потребу друштва да се адекватно школовање омогући и деци са специфичним развојним потребама.

Деца већ од пете године могу да похађају предшколску наставу, чији програм обухвата припрему за полазак у школу и рану превенцију деце са тешкоћама у развоју.

Наставу по редовном плану и програму у предшколској групи спроводе: васпитачи у сарадњи са дефектолозима.

### **3. Основе програма предшколског васпитања и образовања ГОДИНЕ УЗЛЕТА**

Вера у капацитете деце предшколског узраста да активно учествују у свом учењу и развоју, значај игре на овом узрасту и значај заједничког учешћа деце и одраслих за учење и развој. Основе програма су намењене свима који су непосредно или посредно укључени у делатност предшколског васпитања и образовања (медицинским сестрама, стручним сарадницима, дефектолозима, учитељима), породици, локалној заједници, стручним и академским заједницама и свим другим државним и цивилним организацијама, институцијама и телима повезаним са образовањем, здравственом и социјалном заштитом и културом.

Основе програма служе, пре свега, практичарима као полазиште, смернице и повод за разумевање и преиспитивање праксе, развијање програма кроз властита промишљања и дијалог са колегама, породицом и децом.

#### **Полазишта Основа програма:**

- Дете је јединствено и целовито биће
- Дете је компетентно и богато потенцијалима
- Дете је активан учесник заједнице вршњака и одраслих
- Дете је посвећено учењу
- Дете је креативно
- Дете је биће игре

## 4. Полазишта Основа програма: теоријско-вредносни постулати

Основама програма одређује се концепција предшколског васпитања и образовања која обухвата схватање детета и његовог учења и развоја, схватање природе праксе и програма предшколског васпитања и образовања и схватање функције и природе васпитања и образовања на предшколском узрасту. Њима се исказује шта се сматра важним и вредним и чему тежимо у програму предшколског васпитања и образовања.

### 4.1. Сагледавање детета

**Дете је јединствено и целовито биће.** Свако дете је личност са својим јединственим могућностима и једнаким правима да се та јединственост препозна и уважи. Дете реагује целим својим бићем, његов интелектуални, емоционални, сензомоторни, социјални и говорни развој је узајамно условљен и испреплетан. **Дете је комплетно и богато потенцијалима.** Оно није само биће потреба, већ поседује и капацитете који га чине комплетним учесником сопственог учења и развоја. Компетентност детета изграђује се кроз односе са одраслим и вршњацима.

### 4.2. Теоријске поставке о детету, програму и пракси

Основе програма се заснивају на сагледавању детињства као вредне и видљиве друштвене категорије. Дете се сагледава ко богато потенцијалима и као компетентни учесник у свом учењу. Од највећег значаја је сарадња деце и одраслих кроз праксу и узајамну интеракцију. Игра је доминантна пракса детета кроз коју гради односе и кроз коју се највише одвија процес усвајања знања. Спољашна искуства и захтеви појачавају или слабе неуронске везе из чега проистиче капацитет детета за учење и истовремено рањивост детета.

Основе програма није готов модел који се директно имплементира у пракси, већ флексибилни оквир којим се постављају основне вредности и начела које се конкретизују кроз експериментисање и иновације. Учење је процес учешћа у заједници праксе.

### 4.3. Сагледавање интелектуалног развој

Интелектуална припремљеност деце за школску наставу огледа се, пре свега, у његовој жељи и способности да учи, што подразумева поседовање одређеног обима знања и способности да се знања стичу на школски начин. Поред њихове зрелости, готовост за започињање систематског учења, какво је школско, подразумева:

1. Развијеност сензорних процеса – осета, опажаја и представа (која се огледа кроз њихову тачност, целовитост и прецизност), познавање еталона за боју, облик, величину и просторне појмове, уз потребан обим чулног искуства.
2. Формирање система знања и начина долажења до сазнања на чијој ће се основи, у школи, развити одговарајућа сазнајна активност и теоријски начин мишљења, неопходан за усвајање наставног програма.
3. Развијену и стабилну жељу за сазнањем и формирању навику бављења умном делатношћу, уз развијене способности за вршење умних операција – систематског посматрања и испитивања предмета и појава, анализе и синтезе, поређења, класификовања, серијације, нумеричке конструкције (скупови и бројеви) и конзервације, структурирања простора, структурирања времена, уопштавања, као и закључивања на основу закљученог.
4. Развијеност сазнајних процеса: спремности да прихвати задатак, разуме упутство и поступи према њему, способности да репродукује запажено, умења да се самостално постави конкретизује циљ активности...
5. Способност детета да се сразмерно и продуктивно дуго бави умним радом уз економичан утрошак снаге и нервно – физиолошки замор.
6. Поседовање неких специјалних способности и вештина потребних у школи, као што је разумевање значења симбола, гласовна анализа састава речи, оријентисање у простору, поседовање елементарних математичких појмова, увежбаност руке за писање и сл.

Све то указује на неопходност индивидуалног приступа сваком детету код којег се на најстаријем предшколском узрасту утврди недовољна интелектуална припремљеност за школу, као и благовременог предузимања одговарајућих компензаторских мера за њено отклањање.

## 4.4. Сагледавање социјалног развоја

За успешно укључивање у наставни процес није довољно да дете поседује одређен обим знања, као и да буде спремно за њихово даље усвајање, већ и да буде припремљено за суштинске промене у читавом начину живљења које је имало до тада. За то је потребна и одговарајућа социјална зрелост. Компоненте социјалног развоја и развоја личности које улазе у састав готовости за полазак у школу су:

- Активна тежња детета да пође у школу, да измени дотадашњи начин живљења, жеља да научи нешто ново, да стекне боље вештине и начине поступања
- Одређена свесност у понашању и деловању
- Емоционална осетљивост детета, способност да осети осећања других људи и да разуме расположење друге деце
- Развијеност елементарне самосвести, познавање сопствених могућности, способност за самооцењивање, самоконтролу, самопоштовање, самоусавршавање

Припремна група се разликује и по атмосфери која влада у њој. Већ сама чињеница да ја она сачињена од најстарије деце, утиче на статус њених чланова и начин на који доживљавају себе. Свест о томе да догодине полазе у школу, на посебан начин утиче на слику о себи. Будући да се осећају одраслија, васпитач може да им поставља веће и одговорније задатке. На тај начин се код најстарије предшколске деце развија позитиван однос према школи.



## 4.5. Сагледавање емоционалног развоја

Емоције имају веома важну и оријентациону и регулативну улогу у активностима деце. Мотив активностима даје општу усмереност. Код деце почиње да се јавља свест о дужности као као показатељ опште, а посебно емоционалне зрелости за полазак у школу.

Емоције које доминирају у психичком животу и управљају активностима предшколског детета, треба да постигну такав развојни ниво, на којем ће да постану стабилније, до извесне мере регулисане и контролисане. Посебно је у емоционалном погледу важан развој тзв. виших или сложенијих осећања интелектуалног, моралног, естетског и социјалног карактера: радозналости, осећања правде, осећања хармоније, осећања другарства и др. Допринос емоционалној готовости детета за полазак у школу дају сви поступци којима се негује њихова емоционална култура и прерађују емоције. У њих спада:

- Подстицање деце да размишљају о себи, својим емоцијама, искуствима, реакцијама и др., уз поређење са другима.
- Буђење позитивних емоција, радосног расположења, оптимизма, полета и ведрине.
- Помоћ деци да развију стратегије за превладавање, а не потискивање непријатних психичких стања.
- Оспособљавање деце да се снађу у неочекиваним, за њих болним искуствима.
- Пружање прилика деци да екстернализацијом преносе емоције на рационалан план, што им помаже да постану свесна емоционалних аспеката односа међу људима.
- Оспособљавање деце да улазе у емоционалне односе са другима уз неговање и продубљивање позитивних емоција.
- Упознавање начина на који уметници изражавају и преносе емоције, уз разликовање стварних од представљених емоција и распознавање прикривених емоција.

## **5. Мотивација као подстицај и подршка у испољавању дечјих потенцијала**

Мотивациона готовост, као саставни део психичке готовости детета за полазак у школу, састоји се од његове жеље да учи као и заинтересованости да се бави нечим што га приближава делатности одраслих, што ће му омогућити заузимање нове друштвене улоге. Ова готовост значи жељу да се буде ђак, иде у школу, као и да се бави оним чиме се баве вршњаци и старија деца.

Основни мотив на основу којег се формира такав однос детета према школи, школском учењу и учитељу, није учење само по себи, већ чињеница да постаје ђак, да борави у школи, што му обезбеђује нов положај у друштвеним односима. Осим тога, оно се поноси новим статусом које ће стећи.

Позитиван однос о којем је реч формира се постепено. Може се сматрати да је ова готовост постигнута ако се дете односи према поласку у школу и боравку у њој на позитиван начин. Свакако ће се одређеније представе о школи и мотивација, формирати тек са поласком детета у школу.

## **6. Рана искуства као одлучујући утицај на развој будућих могућности у одраслом добу**

Посебан значај предшколског васпитања и образовања за децу са сметњама у развоју је у томе што се организује у периоду када је биолошки развој најбурнији, а нарочито је убрзан развој централног нервног система.

Предшколско васпитање и образовање деце уопште, а посебно деце са сметњама у развоју, даје велике могућности за њихов свестрани психофизички развој. Пракса је показала да се изгубљено време у овом периоду не може надокнадити и што се више касни са организованим васпитно – образовним радом, утолико је оспособљавање за живот и рад ове деце тежи.

Програм припреме деце за школу састоји се од области у које су сврстани васпитно – образовни садржаји и активности путем којих се остварују општа и посебна припрема деце за школу.

Један од основних циљева у области предшколског васпитања и образовања деце са одређеним сметњама је да се пред полазак у школу постепено обезбеди једногодишњи програм предшколског васпитања и образовања, чиме треба да се допринесе што бољој социјализацији и адекватној припреми деце за живот и школу.

## 7. Општи циљеви Основа програма:

- Да сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имају једнаке могућности за учење и развој.
- Да учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства.
- Да деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност, рефлексивност, истрајност, поверење у себе.
- Да деца учешћем у програму имају прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења.
- Да породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције.
- Да васпитачи, сестре-васпитачи, стручни сарадници, стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност као и проактивно заступање интереса деце и породица.
- Да дечји вртић и друга окружења у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.
- Да се васпитачи, стручни сарадници и стручњаци других профила, истраживачи, носиоци образовне политике и сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем повезују у истраживачку заједницу која кроз истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

## **7.1. Циљеви предшколског васпитања и образовања усмерени на дете: подршка добробити детета**

Циљеви васпитања и образовања деце предшколског узраста која имају одређене сметње су истоветни са циљевима васпитања и образовања деце која немају сметње, с тим што се васпитно-образовним радом са овом децом обезбеђује развој на основу њихових индивидуалних способности. Овај циљ васпитно-образовног рада остварује се задацима васпитно-образовног рада и то:

- Стицање позитивне слике о себи и развијање поверења у себе и друге
- Развијање самосталности и индивидуалне одговорности
- Развијање интелектуалних капацитета у складу са развојним потребама, могућностима и интересовањима
- Развијање социјалних и моралних компетенција, толеранције и прихватање различитости
- Култивисање емоција
- Подстицање креативног изражавања
- Развијање чулне осетљивости
- Развијање сензорних и психомоторних способности
- Развијање хигијенских, радних, културних и других навика и вештина, самопослуживања и послуживања других
- Развијање спретности, окретности, тачности и ефикасности покрета у игри и раду
- Формирати код деце позитивну слику о себи, стварање услова да се доживи радост детињства, али и навике за одређене напоре у превазилажењу животних тешкоћа

**Добробити детета у реалном програму:**

**ОСЕЋАТИ СЕ**

**БИТИ**

**МОЋИ**

**УМЕТИ**

## 8. Рад са децом са одређеним потешкоћама

Вртић као простор демократске и инклузивне праксе обухвата:

- Уважавање права све деце на образовање кроз инклузивну праксу у вртићу, којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост за дискриминацију и посебна пажња се посвећује укључивању деце из осетљивих група.
- Уважавање права детета на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и одршку његовим потенцијалима.
- Важност породице у васпитању на раном узрасту.
- повезаност са локалном саједницом и обострано учешће у пракси вртића.

### 8.1. Рад са децом оштећеног вида

- Дете обавестити о свим променама у организацији простора (другачији распоред клупа, нови комади намештаја и сл.)
- Обезбедити услове да дете са оштећењем вида увек добро чује
- Садржај који се обрађује изговарати довољно јасно и гласно, како би дете са оштећењем вида могло да прати
- Развијати тактилну перцепцију, слух и говор
- Давати конкретне, прецизне и јасне инструкције (уместо: овде, тамо, онде... рећи: испред тебе, поред тебе, са леве стране и сл.)
- Слободно користити речи погледај, видиш, итд.
- Дозволити детету снимање диктафоном
- Користити макете, моделе или стварне предмете о којима се говори
- Код слабовиде деце обезбедити свеске са наглашеним линијама и квадратићима на мат папиру, а за писање користити црни фломастер
- Дозволити детету нешто дуже коришћење наставних материјала
- Обезбедити детету прилагођен материјал за поједине теме
- Проверавати да ли је дете све добро разумело
- Увек имати на уму да су додир и слух јако важни
- Укључити дете у све активности групе.

## **8.2. Рад са децом са ограниченим интелектуалним способностима**

- Теоријске садржаје припремити на начин да се они сажму и сведу на најбитније
- Садржаје приближити детету на очигледан и једноставан начин
- Наставне садржаје повезати са свакодневним животом и искуством детета
- Користити елементе непосредне стварности (моделе, слике и цртеже без детаља, шеме...)
- Обезбедити поступност у раду
- Детету давати једноставне задатке и јасна образложења
- Обезбедити довољно времена за вежбање и понављање
- Излагање треба ускладити са појмновним фондом и могућностима разумевања
- Користити кратке реченице, усмерене на оно што је битно
- Увек добро излагање пропратити адекватним паралингвистичким знацима (боја, јачина, висина гласа, мимика, гест)
- Излагање деце може се подстицати и развијати уз помоћ визуелне подршке или плана у облику питања
- Ако је текст приче која се детету представља дужи, представљати му по деловима, уз обавезну проверу колико је разумело

## **8.3. Рад са децом ометеном у телесном развоју**

- Прилагодити деци простор без баријера (распоред намештаја треба да буде такав да омогућава несметано кретање)
- Коришћење свезака већег формата (А4) са тврдим корицама, како би биле у употреби дуже време
- Фиксирање папира за писање или свеске за подлогу или радни сто
- Прилагодити прибор за писање специфичним могућностима детета (тро-угластим оловкама се лакше пише јер не клизе из руку)
- Обезбедити доста времена за извођење графичких активности
- Оно што је предвиђено за таблу или пано за представљање, ископирати и залепити детету у свеску
- Омогућити коришћење специфичних помагала, помоћ друге особе
- Осигурати пратњу друге особе ако је то неопходно за кретање

## **8.4. Рад са децом са тешкоћама у говору и језику**

Због проблема са аудитивном перцепцијом, лингвистичким и когнитивним процесуирањем код ове деце треба обратити пажњу на:

- Жељу детета за комуникацијом
- На способност разликовања битних и небитних чињеница и идеја
- Правилну употребу именица, заменица, глагола, придева, прилога
- Коришћење израза за величину, количину, простор, време
- Давање кратких, прецизних и довољно јасних инструкција
- Директно обраћање
- Задатке рашчланити на мале кораке
- Планирати довољно времена за усвајање теме
- Користити видне, слушне, тактилне стимулансе код обраде нових садржаја
- Стрпљење у комуникацији (дати детету довољно времена за одговор на питање)
- Стално проверавати да ли је дете добро чуло и разумело

## **8.5. Рад са децом са поремећајима у понашању**

Овој деци највише тешкоћа у школском раду причињава поремећај пажње који је често праћен немиром и хиперактивношћу, уз који се могу јавити специфичне тешкоће у учењу, на моторичком, говорном, емоционалном и социјалном плану. Са овом децом:

- Поставити јасну структуру (дневну, недељну, месечну)
- Поставити јасне границе и доследно их се придржавати
- Установити јасна правила понашања у групи
- Организација простора треба да буде константна

- Дете треба да седи на месту са којег ће му најмање бити доступни ометачи пажње, као што су прозор, врата, извор буке
- Увек похвалити труд уложен у изради задатака
- Потребно је континуирано усмеравање дететове пажње
- Упослити дете одмереним задацима
- Омогућити детету циљано кретање (просипај воду, донеси ауто...)
- Упутства и инструкције говорити јасно, смиреним гласом
- Похвалити дете за успешно праћење инструкција (климнути главом, насмешити се, додирнути по рамену, изговорити похвалу пред свима, написати похвалу)
- Креирати ситуацију у којој ће дете моћи да помогне другима
- Не искључивати дете из активности

## **8.6. Рад са децом са хиперактивним понашањем**

За ову децу је све подједнако важно, па кажемо да је селективна пажња веома слаба, те је и памћење бледо и сиромашно. Ова деца како забрављају вербалне садржаје тако забрављају и своје ствари (јакне, ташне, књиге). Због обиља утисака из спољашне средине, дете се брзо замара.

У раду са децом која су хиперактивна:

- Благовремено смењивати различите активности
- Упознавати дете са дневним распоредом и задужењима
- По потреби стварање мирног простора за рад
- Давање кратких и јасних упутстава за рад
- Допуњавање вербалних инструкција визуелним упутствима



## **8.7. Рад са децом са аутизмом**

То су деца која имају потешкоћа у успостављању комуникације (вербалне и невербалне) и социјалних односа. Карактерише их кратка и лабилна пажња. Већином су усмерени на своје потребе. У раду са децом са аутизмом:

- Развијати осећај сигурности и поверења у учитеља
- Користити устаљену шему дневних активности
- Користити једноставне вербалне и визуелне информације
- Иницирати комуникацију активно и директно
- Давати задатке подељене на кратке и једноставне кораке

## **9. Заједничка подручја делања кроз демократску праксу**

Деца уче кроз свакодневно учешће у заједници праксе у којој су укључена. Програм је усмерен на операционализацију могућности за различите начине учешћа деце у различитим ситуацијама и односима. Дечји вртић као заједница одраслих и деце „има заједничка подручја делања, заједничке разлоге и прилике за учење, заједничке проблеме и замисли у чијој је функцији стицање знања и компетенција.“

Заједничке прилике за учење кроз праксу и експериментисање на којима су деца свакодневно усмерена су:

- Развој говора;
- Припрема за почетно читање и писање;
- Развој математичких појмова;
- Упознавање природне и друштвене средине;
- Физичко и здравствено васпитање;
- Ликовно васпитање;
- Музичко васпитање

## 9.1. Развој говора

### Циљеви:

- Користити компензаторне способности увођења и оспособљавања деце оштећеног вида у начин посматрања одређених графичких и рељефних слика, који представљају одређене предмете животиња и радње приступачне њиховим чулима и подстичу на активан говор у описивању;
- Увођење у начин посматрања и перципирања тродимензионалних предмета, играчака, макета које представљају конкретизацију појмова из дечијег живота и интересовања ради богаћења речника активног говора и подстицања радозналости детета са светом који га окружује;
- Упознавање деце са причама, бајкама, дечијим песмицама, рецитацијама из разних дечијих књига, часописа, сликовница. На тај начин развијати активну пажњу, логичко мишљење, стваралачку говорну машту, интересовање за естетским изражавањем и љубав према књизи.

### Садржаји и активности:

- **Слушањем говора** васпитача, деце своје околине, прича, бајки, рецитација, постицати одржавање намерне пажње.
- **Дискриминација гласова** - уочавање артикулације звучних и беззвучних гласова, носних и оралних; изговор гласова појединачно и у склопу краћих речи на почетку, на крају и у средини речи; изговор гласова по трајању, висини, јачини; опонашање доброг говора као што су мелодија, ритам, јасност, гласност.
- **Артикулацијом гласова** с-з, ш-ж, ћ-ђ, ч-џ, р, љ, њ, (развијати правилан изговор и побољшати разумљивост говора код оне деце, код које они још нису артикулационо устаљени).
- **Експресивни говор** - спонтано изражавање мисли при посматрању предмета из своје околине; описивање слика и играчака које представљају сферу њиховог интересовања; опис животиња, појава и сл.
- **Имитирање говора** своје средине - "здрavo", "добар дан", "довиђења", "молим Вас", "дајте ми воде", "хвала лепо" и сл.

- **Тематски разговор** о животу и раду људи, животу животиња, временским раздобљима годишњих доба, збивањима у природи, догађајима у друштву, значајним датумима наше заједнице и сл.
- **Именовање предмета** - конкретизација појмова, макетно представљање објеката из природе, са слика, илустрованих сликовница, рељефних цртежа.
- **Описивање** радњи, занимања и средстава рада људи. Треба настојати да деца схвате целину описа, да користе речи које означавају простор, време и количину, односе у раду, љубав у игри и раду и сл.
- **Богаћење речника** подразумева: речи које имају више значења, речи које имају супротно значење, различите речи којима се изражава исто значење - синоними (врт, башта, цвећњак, пут, путељак, стаза, друм и сл.); речи пренесеног значења тј. метоними (пуж - иде као пуж, љигав као пуж и сл); правилно коришћење рода, броја, падежа и придевских промена).
- **Групно причање** - допуњавање фабуле приче, бајке, описа доживљаја, описа радњи. Усмерити пажњу детета да саслуша говорника и да настави разговор.
- **Самостално причање и препричавање** краћих народних прича, уметничких прича, басни (које причају васпитачи или приче емитоване преко грамофона, магнетофона, радија, илустроване сликама или дечијим илустрацијама).
- **Самостално рецитовање** после научених краћих стихова песмица или прозних текстова са правилним наглашавањем речи у реченици, осећања, уз опонашање ритма, дикције, интонације, модулације гласа и правилне артикулације речи.
- **Драматизација** кратких прича басни, песама, шаљивих прича, анегдота и опонашање животних ситуација, опонашање радњи и занимања људи, живота у дому, породици, школи и сл.

## Припрама за почетно читање и писање

Почетно читање:

Циљеви:

- Мотивисаност да се препознају графички симболи, знаци, поруке и обавештења, као и да се научи да чита.
- Припремљеност за учење читања захваљујући развоју фонематске перцепције и осталим поступцима које препоручује методика.
- Вештина читања развијена до нивоа одређеног могућностима и интересовањима сваког појединог детета.

Садржаји и активности:

- Откривање корисности усвајања писменог говора на примерима (читање лепих књига, комуникација на даљину, са личностима из прошлости, значај писаних порука и упозорења).
- Препознавање натписа, назива и имена без посебног обраћања пажње на слова од којих се састоје.
- Гласовна анализа речи - сагледавање елемената говора, растављање и са стављање речи од гласова, одређивање броја гласова од којих се састоје речи.
- Разликовање самогласника од сугласника.

## Почетно писање:

### Циљеви:

- Представе о облику, боји, величини и положају у простору предмета, цртежа и знакова.
- Способност визуелног процењивања, запажања и именовање ситних детаља и репродуковање њиховог изгледа и положаја.
- Правилно седење и држање прибора за цртање, сликање, писање.
- Сразмерно развијена фина моторика и захваљујући томе вештији, сигурнији и слободнији покрети потребни за исписивање ситних елемената без прекидања и подизања оловке са папира.
- Усавршеност покрета за писање вршених у одговарајућој свесци, као и оспособљеност да се свеска користи на одговарајући начин.
- Спретни и покретљиви рука, шака и прсти.

### Садржаји и активности:

- Вежбе латерализације, вежбе за овладавање локомоционим и манипулационим покретима.
- Вежбе за разгибавање и опуштање руке и шаке, посебно сваког прста и свих прстију.
- Правилно држање руке, прстију и положаја тела и руковање прибором за цртање, сликање и писање.
- Вежбе за развој fine моторике (визуелног усмеравања, вољне контроле и координације покрета руку и очију).
- Вежбе за усавршавање тачности покрета исте врсте какве захтева писање.
- Графомоторне вежбе у одговарајућој свесци.

## 9.2. Развој и формирање појмова о природној и друштвеној средини

### Циљеви:

- Разликовање живог од неживог;
- Познавање разноврсности животних облика и способност примене једноставних критеријума за њихову поделу;
- Познавање назива и карактеристика типичних представника појединих биљака и животиња;
- Елементарно познавање карактеристика појединих животних заједница;
- Познавање карактеристичних облика понашања животиња;
- Познавање животне средине подесне за опстанак појединих врста животиња;
- Познавање начина кретања животиња;
- Разликовање домаћих и дивљих животиња, однос човека према њима, користи од њих, начин старања човека о њима;
- Познавање изгледа и назива основних делова биљака;
- Познавање услова за раст и развој биљака;
- Сазнања о човеку као природном бићу;
- Познавање основних карактеристика раста и развоја човека;
- Познавање основних полних разлика код људи и процеса доношења деце на свет;
- Познавање и разумевање друштвених догађаја и друштвеног живота своје средине;
- Разумевање породичних односа и родбинских веза;
- Свест о припадности култури и традицији свог народа и своје отаџбине, као и њиховој повезаности са културом и традицијом других народа;
- Познавање неких основних радних процеса које обављају у предшколској установи и школи, као и функција професија људи са којима се срећу;
- Познавање институција у близини предшколске установе, њихове функције, организације и правила понашања у њима - школа, апотека, самоуслуга, библиотека и сл.

## Садржаји и активности:

- **Физички изглед и могућности** - заједнички облици свих живих бића. Формирање представе о живом и неживом свету.
- **Полна припадност** - Разлике према полној припадности и њихова улога у продужавању врсте (рађање, развој, старење и смрт).
- **Емоционални развој** - Подстицати код деце развој способности за учествовање у емоцијама које се јављају у васпитној групи и могу да се поделе са другима. Подстицати децу у вербалном изражавању појмова које имају о себи, а које се односе на информације о имену, презимену, адреси становања, именовању чланова уже породице, сродничких односа, имена другова и другарица из групе, васпитача, школе и сл.
- **Социјални развој** - Културно понашање и комуницирање са околином; Самостално разрешавање конфликтних ситуација; Дисциплина у групи.
- **Природне појаве у физичкој средини** - Пружити помоћ деци да своја сазнања о променама и појавама уопштавају - генерализују, да тумаче оно што је битно. Усмеравају децу да активно прате, посматрају, предвиђају, запажају и тумаче настале појаве и промене (кретање Сунца, дужина сенке, појава светлости, звука и сл.)
- **Биљни свет** - Развијати код деце способност схватања битних својстава свих бића, виталних функција појединих органа, њихових сличности и разлика у размножавању, развијању, исхрани и умирању. Развијати интересовање деце за биљни свет усмеравањем пажње на деловање биљака, могућност размножавања, раст и развој биља и на могуће начине праћења, упоређивања и анализе опаженог предмета.
- **Животињски свет** - Развијати интересовање деце за поједине органе и њихове типичне функције код одређених животиња.
- Подстицати децу да трагају за информацијама о појединим врстама животиња, о начину њиховог живота, о непходним условима за њихов опстанак, о њиховим особинама.

### 9.3. Изграђивање елементарних почетних математичких појмова и логичког мишљења

#### Циљеви:

- Формирање позитивних особина личности - радозналост, самосталност, иницијативност, тачност;
- Развијање сазнајних процеса;
- Оспособљавање за схватање основних геометријских облика (дводимензионалних и тродимензионалних) по величини, облику, положају у простору и њиховим просторним односима;
- Увођење детета оштећеног вида у елементарно мерење величина и количина;
- Развој опажања и схватања простора.

#### Садржаји и активности:

Уочавање квантитативних односа и усмеравање посматрања и опажања деце на квантитативне односе међу предметима и појавама у непосредној околини. Поред тактилног опажања користити и остале чулне модалитете. Применити конкретне предмете да би се уочиле сличности и разлике. Увести класификацију на основу различитих својстава (боја, облик, величина, употреба, намена и сл.).

- **Скуп** - Функционални еквивалент скупа. Посматрање и уочавање групе предмета и појава у околини као природних група.
- **Формирање појмова** - једнако, неједнако, мање-више. Процењивање вршити најпре одока. Вршити настављање бројних скупова. Уводити децу у поимање скупа као целине.
- **Величине** - уочавање и именовање различитих просторних димензија предмета, њихове тежине и запремине кроз игре и примерене задатке (нпр. донеси дужу оловку, узми краћи штапић, ширу траку и сл.).



- **Просторна оријентација и уочавање просторних односа** - испред, иза, горе, доле, између, лево, десно. Уочавање односа у простору уз ослањање на дечије искуство у свакодневним ситуацијама. На готовом цртежу дете треба да доцртава или боји предмет који је у одређеном положају. Користити наставна средства и помагала за децу оштећеног вида.

- **Број** - као својство једнакобројних скупова и упознавање места сваког броја у низу природних бројева. Децу постепено упознавати са местом сваког броја у бројном низу у оквиру прве десетице и подстицати их да симболично представљају скупове и релације; фигуративно представљање (цртање предмета шематски); симболично (кружићи, тачке и сл.).

- **Геометријске фигуре** - лопта, коцка, круг, четвороугао и др. Уочавање и постепено диференцирање облика и других својстава (боја, величина, и сл.). Упоредивање облика лопте, коцке, тако што их деца обликују од различитог материјала (изрезују облике круга, квадрата, троугла од различитог материјала). Користити разне спонтане и усмерене геометријске игре које иницирају комбиновање облика и својстава, као и решавање проблемских задатака.

## Развијање логичког мишљења код деце предшколског узраста

Ж. Пјаже сматра да се мишљење деце битно разликује од мишљења одраслих. Разлике су квалитативне, а не само квантитативне. Дечије мишљење у предшколском добу он назива предлогичним, јер се битно разликује од логично - конкретног и од апстрактног - логичног мишљења.

Предшколско дете не решава интелектуалне задатке у оквиру сазнајне активности или у току учења као школско дете, него најчешће практичним мотивима и мотивима игре (кроз игру). Специфични однос детета према интелектуалним задацима нарочито долази до изражаја у ситуацијама у којима од њега захтевамо да класификује предмете.

Ако детету ставимо у задатак да од четири предмета мора да издвоји један који не спада у ту групу, може се догодити, да оно не решава задатак на овај начин. Од четири предмета - шоља, чаша, тањир, хлеб - оно би морало да издвоји хлеб, пошто он не спада у категорију предмета. Догађа се, нпр. да дете издвоји чашу и каже: "Чашу не употребљавам при доручку, пошто ћу млеко сипати у шољу, а хлеб ћу појести." За дете је такво решење сасвим логично, односно задатак класификације заменило је неком практичном ситуацијом. За развој мишљења овакви задаци имају значајну улогу.

## 9.4. Музичко васпитање

### Циљеви:

- Развијање смисла и љубави према музици;
- Развијање координације покрета, оријентације у простору, неговање правилног држања тела при певању;
- Култивисање гласовних могућности деце да певају интонативно чисто, да правилно дишу и правилно дишу и јасно изговарају речи;
- Обезбеђивање могућности да се садржаји музичког васпитања примењују и у осталим васпитно - образовним подручјима.

### Садржаји и активности:

- **Слушање музике** - деца треба да слушају вокалну музику (народну и инструменталну). Слушањем музике, деца треба да се упознају са карактером композиција, динамиком композиција и темпом извођења.
- **Певање** - у току године треба предвидети да деца науче десет песама, али и да понове раније научене песме. Деца треба да стекну навику правилног држања тела при певању, да певају интонативно чисто, да обликују правилно уста при изговору самогласника, да јасно изговарају сугласнике, нарочито на крају речи. Децу треба такође оспособити да певају без напрезања, викања и гримаса, умерено јаким гласом, да у певању држе правилан темпо и да правилно дишу.
- **Музичке игре** - музичке игре су претежно дидактичког карактера, јер се пред децу постављају конкретни задаци. Музичке игре одабирамо са циљем да деца покретима изразе музику, њен карактер и да упоредо са тим развијају и усавршавају своје покрете. Васпитач треба да одабере прикладну музику, доступну дечијем схватању и доживљавању.

## 9.5. Физичко и здравствено васпитање

### Циљеви:

- Развијања навика кретања и свакодневног телесног вежбања;
- Подстицање деце за упознавањем сопственог тела и развијањем складности и сигурности покрета;
- Развијање сарадње међу децом;
- Развијање спретности и снаге у кретању, координације покрета и правилног држања тела;
- Вежбање моторне и психомоторне активности детета, равнотеже и способности кретања;
- Омогућавање деци оштећеног вида да доживљавају радост и задовољство дружења;
- Развијање вештина кретања како би дете овладало простором, упознало околину и сопствено тело и развило потребу за изражавањем покрета.
- Пружање помоћи детету у контролисању својих импулса, потреба и жеља, да развију брзину, окретност, издржљивост и сигурност што ће му бити драгоцено за успрешан почетак школовања.

### Садржаји и активности:

- **Вежбе за развој мишића раменог појаса** - подизање и спуштање једне и обе руке (напред, назад и у страну); кружење са једном и обема рукама испред трупа, ширење и скупљање руку (покрете изводити у стојећем и седећем положају са реквизитима или без њих, уз одговарајућу музичку пратњу).

- **Вежбе за развој мишића трупа** - савијање трупа напред и у страну у стојећем и седећем положају, у лежећем положају потрбушке подизати горњи део тела, савијати у једну и другу страну, у седећем и лежећем положају подизати горњи део тела, у стојећем положају подизати једну па другу ногу. Све вежбе изводити са и без реквизита.

- **Вежбе за развој мишића стопала** - подизање на прсте, ходање на прстима, петама и спољашњој ивици стопала по неравном терену, по облим предметима, прстима ногу дизати и преносити предмете са једног места на друго.

- **Вежбе за развијање навике кретања** - ходање и трчање: ходање помоћу оријентира (звук, зид, ограда, стаза), ходање слободно, ходање брзо, споро, тихо, тромо, дугим и кратким корацима, у чучњу, четвороношке, са високим дизањем ноге и колена, низ и уз стрму раван, по суженој површини и малој висини, ношење предмета на глави, у рукама, изнад главе, испред тела, око и између препрека, кружно, вијугаво, појединачно и у паровима, уз музичку пратњу.

- **Слободно трчање** - тихо, споро са дизањем колена, дугим и кратким корацима, уз и низ косину, по суженој површини, око, између и преко препреке, појединачно, групно, право, вијугаво и уз музику.

- **Пењање, пузање, провлачење** - провлачење четвороношке у чучњу, лежећи потрбушке, на леђима, бочно, испод и кроз препреке, појединачно и у паровима, са ношењем предмета. Пењање уз благу падину, пењање по лествама (помажући се рукама и ногама), по суженој површини уз гурање реквизита по тлу, појединачно и у паровима, око, између и испод препрека.

- **Бацање, хватање, гађање** - бацање лопте (озвучене код теже слабовиде деце), у даљ, у вис, преко препреке, једном руком, обема рукама, замахом одоздо, одозго. Хватање једном и обема рукама, гађање, котрљање и убацивање директно са замахом одозго.

## 9.6. Ликовно стваралаштво

### Циљеви:

- Развијање fine моторике мишића руку код деце оштећеног вида ради припреме за почетно писање и читање применом различитог ликовног материјала и техника;
- Подстицање деце на целовитије ликовно изражавање одређених садржаја улазећи постепено у реалистичку фазу приказивања;
- Упознавање деце, са остацима видам, са богатством боја и облика у визуелној стварности и са њиховим складним редом и мером;
- Даље развијање културних, хигијенских и радних навика и вештина, као и спретности у раду;
- Развијање опажајних, имагинарних, и стваралачких способности деце како би се помогло њиховом ослобађању, самопотврђивању и подстицању на самосталну активност;

Задаци ликовног васпитања остварују се у следећим подручјима: цртање, сликање, вајање, елементи примењене уметности и основи естетског процењивања.

### Садржаји и активности:

- **Цртање** - деца треба да овладају покретима руке ради богаијег графичког изражавања и да упознају различите могућности примене хоризонталних, вертикалних, косих, кружних, танких и дебелих линија. Приказивање предмета и објеката из дечије непосредне околине, инсистирање на целовитости, прецизности и реалном односу пропорција.

- **Сликање** - кроз ликовно изражавање обogaћивати машту деце (радост, одушевљење, веселје, туга), а при том, адекватно користити боју (код деце са остацима вида). Обогаћивање визуелног опажања треба постићи показивањем разних слика, дијапозитива, сликовница и сл. Радити колаж, апликације, мозаик и конструкције помоћу хартије.

- **Вајање** - код деце оштећеног вида развијати интересовање за предмете, а вајањем и опипавањем савладати страх од предмета. Инсистирати на приказивању карактеристика и детаља одређеног предмета. Развијати осећање за облик, простор и пропорционалност. На предшколском узрасту је могуће постићи потпуније решење људске фигуре и способност постављања двеју или више фигура у међусобни логички однос. На пример: "Мама и ја" и сл. Користити глину, пластелин и сл., а вајати синтетички у једном комаду. Користити конструисање помоћу хартије (савијање, склапање, лепљење), конструисати бродиће, чамце, корпице, чаше кутије и сл.

- **Елементи примењене уметности** - од природног материјала који деца могу да сакупе у природи израђивати предмете који ће им доносити радост и задовољство. Од кромпира, шаргарепе, роткве и осталог материјала (плута, сунђер) израђивати шаблоне увећане за отискивање (слова, звезду и сл.).

- **Основе естетског процењивања** - организовати посету изложби дечијих радова. Учествовати у декорисању простора радне собе поводом прослава и празника. Указивати деци на лепо у непосредној околини (дрвеће, зеленило, одећа, намештај). Упућивати децу да процењују естетску страну својих и туђих радова.

## 10. Сарадња са породицом

Сарадња родитеља и васпитача одвија се путем индивидуалних разговора, преко општих родитељских састанака, портфолиа и радионица за родитеље.

1. Индивидуални ниво
2. Образовни (едукативни) ниво
3. Ниво учешћа родитеља

### **Индивидуални ниво:**

- Индивидуалне разговоре обавиће када се за то укаже потреба или од стране родитеља или од стране васпитача. Посебну пажњу обратити на децу са било каквим сметњама или проблемима.

### **Образовни – едукативни ниво:**

- Држати по два два родитељска сатанка у сваком полугодишту. Дневни ред одредити према текућим потребама и ситуацији. Разговарати са родитељима о свим питањима везаним за групу: хигијена, дисциплина, реализација васпитно – образованог рада, активности деце, прибор за рад, исхрана деце, излети и путовања.

### **Ниво учешћа родитеља:**

- Прослава празника.
- Радионице за родитеље и замена улога.
- Формирање кутића уз помоћ родитеља према потребама и садржајима који се обрађују (прикупљање амбалажног и другог материјала).

Родитељски састанци пружиће прилику да се боље и дубље размотре неки проблеми и заузму одговарајући ставови.

## 11. Сарадња са друштвеном средином

Статут ОШ допуњен је анексом о проширеној делатности тј. остваривање припремног предшколског програма што значи укључивање припремне предшколске групе у целокупан васпитно- образовни рад школе.

Реализација васпитно-образовног рада по календару рада за школску 2018./2019. год., учешће васпитача у стручним органима, избор представника у Савет родитеља.

### **Сарадња са локалном заједницом обухвата следеће:**

- учешће васпитне групе у прослави: Новогодишњих празника, Светог Саве, 8. марта,
- завршна приредба, прослава рођендана
- учешће у акцијама школе
- посета и присуство једном часу у првом разреду у нашој школи
- шетња у природи
- сарадња са Библиотеком, позориштем за децу, зубном амбулантом...
- учешће деце у Дечјој недељи
- дружење са децом других васпитних група школе, као и васпитних група других основних школа града
- упознавање деце са занимањима људи кроз посете занатским радионицама

У Београду, 25.06.2020.године

Директор школе

---

Силвна Павловић